KODEKS ODGOVORNE

PODVODNE FOTOGRAFIJE

Podvodni fotografski potep na Piranski punti

Potapljanje, podvodna fotografija in odkrivanje biodiverzitete slovenskega morja

TEMELJNO NAČELO

Dobrobit morskih organizmov, ohranjenost njihovega življenjskega prostora in varnost potapljačev imajo vedno prednost pred fotografijo.

Kot podvodni fotograf smo v morju gostje. Podvodni svet zapustimo takšen, kot smo ga našli, oziroma čistejši, kadar lahko odpadek odstranimo varno in brez škode zase in za naravo.

Različica 1.0 | julij 2026

Projekt Podvodni fotografski potep na Piranski punti je prejel finančno podporo **Evropske unije iz Programa za enotni trg (SMP COSME)** prek javnega natečaja, objavljenega in izvedenega v okviru projekta **PHOENIX 4.0** (sporazum o dodelitvi nepovratnih sredstev št. 101181258).

Sofinancirano s sredstvi Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so izključno stališča avtorja oziroma avtorjev in ne odražajo nujno stališč Evropske unije ali Izvajalske agencije Evropskega sveta za inovacije ter za mala in srednja podjetja (EISMEA). Niti Evropska unija niti organ, ki dodeljuje sredstva, zanje ne moreta biti odgovorna.

Namen kodeksa

Ta kodeks določa načela odgovornega ravnanja udeležencev doživetja Podvodni fotografski potep na Piranski punti. Namenjen je zaščiti morskih organizmov in habitatov, zagotavljanju varnega potapljanja ter ustvarjanju verodostojnih ali umetniških fotografij, ki spoštljivo prikazujejo naravno okolje. Velja za vse udeležence, mentorje, modele in spremljevalce med pripravo, potopom, pregledom fotografij in njihovo poznejšo objavo.

Kodeks na kratko

	NAČELA ODGOVORNEGA RAVNANJA
1	Narava in varnost sta pomembnejši od posnetka.
2	Fotografiraj samo z dobro plovnostjo in popolnim nadzorom opreme.
3	Ne dotikaj se, ne premikaj, ne lovi in ne zadržuj živali.
4	Ne hrani živali in jih ne privabljaj zaradi fotografije.
5	Ne poškoduj habitata in ne premikaj naravnih predmetov za boljšo kompozicijo.
6	Živalim se približuj počasi in se ob znakih stresa umakni.
7	Bliskavico in svetila uporabljaj zmerno ter premišljeno.
8	Prikaz narave in podatki o nastanku fotografije morajo biti resnični.
9	Spoštuj zakone, navodila vodje potopa in zasebnost ljudi.
10	Odpadek odstrani le, če je to zate varno in ne škoduje organizmom ali habitatu.

1. Narava in varnost imata prednost

- Nobena fotografija ni vredna poškodbe živali, uničenja habitata ali ogrožanja potapljača oziroma njegovega sopotapljača.
- Fotografiranje nikoli ne sme prevladati nad pravili varnega potapljanja, spremljanjem zaloge zraka, globine, časa, položaja sopotapljača in navodil vodje potopa.
- Če posnetka ni mogoče narediti varno in brez vpliva na naravo, ga ne naredimo.

2. Pred fotografiranjem obvladaj potapljanje

- Udeleženec mora pred uporabo fotoaparata zanesljivo obvladati nevtralno plovnost, lebdenje, trim, nadzorovane obrate in nežno tehniko plavanja.
- Fotografska oprema ne sme zmanjšati nadzora nad potopom. Fotoaparat, svetila, merilnike, rezervne regulatorje in druge dele opreme je treba pritrditi tako, da ne visijo, ne vlečejo po dnu in se ne zapletajo.
- Pred približevanjem motivu se najprej ustavimo, ocenimo tok, podlago, položaj organizma, druge potapljače in najvarnejšo pot umika.

3. Brez dotikanja, premikanja in vznemirjanja

- Morskih živali se ne dotikamo, jih ne dvigujemo, obračamo, držimo, potiskamo, vabimo iz skrivališč ali prestavljamo na fotografsko privlačnejše mesto.
- Ne dotikamo se koral, spužev, plaščarjev, mahovnjakov, morskih trav, rakov, školjk, jajčnih skupkov, lupin z živimi organizmi ali drugih občutljivih organizmov in struktur.
- Živali ne preganjamo, obkrožamo, zapiramo poti za umik ali silimo proti drugemu fotografu. Prav tako ne spodbujamo teritorjalnega vedenja pri ribah, izločanja črnila pri glavonožcih ali drugih obrambnih odzivov.
- Živali nikoli ne uporabljamo kot rekvizit za fotografijo z osebo.

4. Fotografiraj naravno vedenje

- Živalim dovolimo, da same določijo razdaljo in trajanje srečanja. Približujemo se počasi, mirno in praviloma nekoliko od strani, ne neposredno od zgoraj ali z zapiranjem poti.
- Ne posegamo v hranjenje, počitek, parjenje, varovanje jajčec, čiščenje, lov ali drugo naravno vedenje.
- Živali ne hranimo in ne uporabljamo žive ali nežive vabe, zvoka, svetlobe, palice, roke ali drugega sredstva za privabljanje, premikanje ali spreminjanje njenega vedenja.

5. Prepoznaj znake stresa in se umakni

- Če se žival umika, skriva, pospešeno plava, nenadoma spremeni smer ali barvo, prekine hranjenje, zapusti skrivališče, se obrambno napihne, izloča črnilo ali kaže drug nenavaden odziv, fotografiranje takoj prekinemo in povečamo razdaljo.
- Posameznega organizma ne obkrožamo z več fotografi. Po nekaj posnetkih naredimo prostor drugim ali nadaljujemo pot.

- Pri redkih, ogroženih ali posebno občutljivih vrstah ravnamo še bolj zadržano in upoštevamo dodatna navodila mentorja oziroma vodje potopa.

6. Varuj življenjski prostor

- Na morsko dno, skale, grebene, morske trave ali druge žive strukture ne klečimo, ne sedamo in se nanje ne naslanjamo.
- S plavutmi, rokami ali opremo ne dvigujemo sedimenta, saj s tem zmanjšujemo vidljivost, prekrivamo organizme in motimo njihovo okolje.
- Kamnov, školjk, alg, vej, odmrlih delov organizmov ali drugih naravnih predmetov ne premikamo zaradi boljše kompozicije. Če predmet nenamerno premaknemo, ravnamo po navodilih mentorja oziroma vodje potopa in ne povzročamo dodatnih posegov.
- Za stabilizacijo ne prijemamo živih organizmov. Vsak morebitni stik z golo podlago je dopusten le izjemoma, po predhodni presoji, da na mestu ni organizmov, in kadar je potreben zaradi varnosti.

7. Bliskavico in svetila uporabljaj zmerno

- Bliskavico, stroboskopska svetila in močne fokusne luči uporabljamo samo toliko, kot je potrebno za posnetek.
- Istega organizma ne izpostavljamo dolgemu zaporedju bliskov. Med posnetki naredimo premor, zmanjšamo moč svetlobe in, kadar je mogoče, uporabimo naravno svetlobo.
- Svetlobe ne usmerjamo dalj časa neposredno v oči živali, v živali v skrivališčih ali v živali, ki počivajo. Če svetloba sproži umik ali drug odziv, jo takoj zmanjšamo oziroma ugasnemo.

8. Fotografija mora biti pošten prikaz narave

- Fotografija ne sme zavajati gledalca glede okoliščin, vedenja, velikosti, številčnosti ali naravnega okolja organizma.
- Opisi, imena vrst, lokacija, datum ter podatki o nastanku posnetka morajo biti, kolikor je mogoče, popolni in resnični.
- Če je bila fotografija posneta v posebnih okoliščinah, na primer med znanstvenim delom, reševanjem živali ali organiziranim odstranjevanjem odpadkov, to ob objavi jasno navedemo.
- Obdelava fotografije je dovoljena, vendar z njo ne ustvarjamo lažnega naravnega dogodka ali prikrivamo neetičnega načina nastanka posnetka.

9. Spoštuj zakone, območje in druge ljudi

- Upoštevamo veljavne predpise, naravovarstvene režime, omejitve na zavarovanih območjih, pravila potapljaške lokacije ter vsa navodila mentorja, vodje potopa in varnostnega osebja.
- Organizmov ali delov njihovega habitata ne nabiramo, odnašamo ali poškodujemo. Za dejavnosti, za katere je potrebno dovoljenje, mora biti dovoljenje pridobljeno pred izvedbo.

- Prepoznavnih oseb ne fotografiramo ali objavljamo brez njihovega soglasja. Pri objavah občutljivih ali redkih vrst ne razkrivamo natančnih lokacij, kadar bi to lahko povečalo tveganje za vznemirjanje, odvzem ali druge škodljive posege.
- Spoštujemo druge fotografe in potapljače: ne silimo pred objektiv, ne kvarimo posnetka, ne ustvarjamo nevarnih gneč in vsakemu omogočimo primeren čas ob motivu.

10. Odpadke odstranjuj premišljeno in varno

- Če med potopom opazimo odpadek, ga odstranimo samo, kadar je to varno za potapljača, sopotapljača in morsko okolje ter kadar odstranitev ne moti poteka potopa.
- Pred odstranitvijo preverimo, ali je odpadek preraščen z organizmi, ali ga živali uporabljajo kot skrivališče oziroma ali je zapleten v habitat. V takšnih primerih odpadka ne odstranjujemo brez strokovne presoje.
- Ne prijemamo ostrih, kemično onesnaženih, težkih, nestabilnih ali drugače nevarnih predmetov. Orožja, streliva, neznanih posod in nevarnih snovi ne premikamo; lokacijo si zapomnimo oziroma označimo in o najdbi obvestimo vodjo potopa.
- Odpadkov ne obešamo na občutljive dele opreme in ne dovolimo, da bi med plavanjem vlekli po dnu. Če varna odstranitev ni mogoča, najdbo pokažemo ali sporočimo vodji potopa.

11. Odgovorno ravnaj tudi po potopu

- Pri izboru in objavi fotografij dajemo prednost posnetkom, ki prikazujejo spoštljiv odnos do narave in ne normalizirajo dotikanja, hranjenja, preganjanja ali drugega neprimernega ravnanja.
- Ob objavi lahko pojasnimo odgovoren način nastanka fotografije ter s tem spodbujamo dobro prakso med drugimi potapljači in fotografi.
- Če opazimo neustrezno ravnanje, osebo mirno opozorimo oziroma o njem obvestimo mentorja ali vodjo potopa. Varnosti pod vodo ne ogrožamo z razpravo ali konfliktom.

12. Odgovornost udeleženca in ukrepanje organizatorja

- Vsak udeleženec je odgovoren za svoje ravnanje, potapljaško usposobljenost, uporabo opreme in spoštovanje tega kodeksa.
- Mentor ali vodja potopa lahko udeleženca opozori, prekine njegovo fotografiranje, zahteva umik od organizma ali zaradi varnosti oziroma varstva narave predčasno zaključi njegov potop.
- Ob hujši ali ponavljajoči se kršitvi lahko organizator udeleženca izključi iz nadaljnjega programa in zavrne vključitev neetično nastalih fotografij v projektno galerijo, promocijska gradiva ali druge predstavitve.

Strokovna izhodišča

Kodeks je bil pripravljen za potrebe doživetja Podvodni fotografski potep na Piranski punti na podlagi uveljavljenih načel etične naravoslovne in podvodne fotografije, priporočil za okolju prijazno potapljanje ter smernic za varno odstranjevanje morskih odpadkov. Besedilo je prilagojeno lokalnemu programu in ne predstavlja dobesednega prevoda posameznega vira.

Ključna strokovna izhodišča: Green Fins – Environmental Best Practice for Underwater Photographers; Natural History Museum – Wildlife Photographer of the Year Competition Rules; British Society of Underwater Photographers – Underwater Photographer Code of Conduct; PADI AWARE – priporočila za varno odstranjevanje morskih odpadkov.